

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 13 grudnia 2016 r.

Sąd Okręgowy w Radomiu I Wydział Cywilny

w składzie :

Przewodniczący S.S.O. Michał Gałek

Protokolant stażystka Emilia Kowalik

po rozpoznaniu w dniu 29 listopada 2016 r. w Radomiu na rozprawie

sprawy z powództwa Skarbu Państwa reprezentowanego przez Naczelnika

Urzędu Skarbowego w T. zastąpionego przez Prokuratorię Generalną

Skarbu Państwa

przeciwko V. B., R. S. (1)

o uznanie bezskuteczności umowy darowizny i ustanowienia służebności

1. uznaje za bezskuteczną w stosunku do Skarbu Państwa - Naczelnika Urzędu Skarbowego w T. umowę darowizny z dnia 22 stycznia 2013 roku, zawartą w formie aktu notarialnego Rep. A nr (...) przed notariuszem J. K. prowadzącym Kancelarię Notarialną w K., mocą której R. S. (1) darował V. B. lokal mieszkalny nr (...) o powierzchni użytkowej 48,30 m², stanowiący odrębną nieruchomość, znajdujący się na I piętrze (II kondygnacja) w budynku wielomieszkaniowym położonym w K. przy ul.(...), składający się z dwóch pokoi, kuchni, przedpokoju i łazienki, objęty prowadzoną przez Sąd Rejonowy w Koziencach, V Wydział Ksiąg Wieczystych księgą wieczystą o numerze (...), wraz ze związanym z własnością tego lokalu udziałem wynoszącym (...) części wspólnych budynku i jego urządzeń nie służących do wyłącznego użytku właścicieli poszczególnych lokali oraz takim samym udziałem we współwłasności działki nr (...) o obszarze 2644 m², na której znajduje się budynek, objętych prowadzoną przez Sąd Rejonowy w Koziencach, V Wydział Ksiąg Wieczystych księgą wieczystą o numerze (...) oraz ustanowienie przez V. B. dożywotnio i nieodpłatnie na rzecz R. S. (1) służebności osobistej, polegającej na prawie korzystania z nabytego lokalu mieszkalnego (będącego przedmiotem wyżej oznaczonej umowy darowizny), w stosunku do przysługujących powodowi Skarbowi Państwa - Naczelnikowi Urzędu Skarbowego w T. w stosunku do R. S. (1) wierzytelności pieniężnych wraz z należnymi odsetkami od zaległości podatkowych, kosztami upomnień i kosztami egzekucyjnymi z tytułu podatku od towarów i usług za następujące okresy: kwiecień 2011 roku, lipiec 2011 roku, listopad 2011 roku i grudzień 2011 roku, stwierdzonych wystawionymi przez Naczelnika Urzędu Skarbowego w T. tytułami wykonawczymi o numerze (...) oraz o numerze (...) z dnia 28 listopada 2012 roku; z tytułu należnych odsetek za zwłokę od nieregulowanych w terminie zaliczek na podatek dochodowy od osób fizycznych za następujące okresy: styczeń 2011 roku, luty 2011 roku, kwiecień 2011 roku, stwierdzonych wystawionym przez Naczelnika Urzędu Skarbowego w T. tytułem wykonawczym z dnia 14 lutego 2013 roku o numerze (...), których łączna wysokość, uwzględniając należność główną, odsetki oraz koszty upomnień

wynosi na dzień 14 czerwca 2016 roku 559.304,00 zł (pięćset pięćdziesiąt dziewięć tysięcy trzysta cztery zł.);

2. zasądza solidarnie od V. B. i R. S. (1) na rzecz Skarbu Państwa - Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa kwotę 7200,00 (siedem tysięcy dwieście) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego;

3. nakazuje ściągnąć solidarnie od V. B. i R. S. (1) na rzecz Skarbu Państwa -Sądu Okręgowego w Radomiu kwotę 7.750,00 (siedem tysięcy siedemset pięćdziesiąt) złotych tytułem kosztów sądowych.

/na oryginale właściwy podpis/

Sygn. akt I C 1104/16

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 11 sierpnia 2016 roku (data wpływu) powód Skarb Państwa reprezentowany przez Naczelnika Urzędu Skarbowego w T. zastępowany przez Prokuratorię Generalną Skarbu Państwa Główny Urząd Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa wniósł o uznanie za bezskuteczną w stosunku do Skarbu Państwa – Naczelnika Urzędu Skarbowego w T. umowy darowizny z dnia 22 stycznia 2013 roku zawartej w formie aktu notarialnego mocą której R. S. (1) darował swojej siostrze V. B. lokal mieszkalny, a V. B. ustanowiła dożywotnio i nieodpłatnie na rzecz R. S. (1) służebność osobistą, polegającą na prawie korzystania z nabytego lokalu w celu zaspokojenia przysługujących powodowi Skarbowi Państwa – Naczelnikowi Urzędu Skarbowego w T. w stosunku do R. S. (1) wierzytelności pieniężnych wraz z należnymi odsetkami od zaległości podatkowych, kosztami upomnień i kosztami egzekucyjnymi, których łączna wysokość na dzień 14 czerwca 2016 roku wynosi 559.304,00 zł.

W uzasadnieniu wskazał, że posiadając pełną wiedzę o znacznym zadłużeniu podatkowym, R. S. (1) rozporządził z pokrzywdzeniem wierzyciela publicznoprawnego na rzecz osoby bliskiej (siostry) jedynym składnikiem swojego majątku, który mógłby pozwolić na zaspokojenie strony powodowej. Zdaniem strony powodowej pozwany R. S. (1) działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzyciela. W dacie zawarcia umowy darowizny organ egzekucyjny prowadził już egzekucję należności pozwanego, zaś w dniu 21 stycznia 2013 roku spisany został przez poborcę skarbowego protokół o stanie majątkowym pozwanego, w którym oświadczył on, że jest właścicielem lokalu mieszkalnego. Umowa darowizny została zaś zawarta 22 stycznia 2016 roku (k. 3-27).

Postanowieniem z dnia 2 września 2016 roku Sąd Okręgowy w Radomiu zabezpieczył roszczenie powoda o uznanie umowy darowizny za bezskuteczną (k. 153-157).

W odpowiedzi na pozew pozwany R. S. (1) wniósł o oddalenie powództwa. W uzasadnieniu wskazał, że pozwana V. B., jego siostra udzieliła mu w przeszłości pożyczki, której nie spłacił i dlatego darował jej mieszkanie, pod warunkiem spłaty wkładu R. S. (1) wniesionego na poczet mieszkania (k. 177).

Podobnie w odpowiedzi na pozew pozwana V. B. wskazała, że jest wierzycielem pozwanego z tytułu umowy pożyczki, a przekazane mieszkanie było zwrotem długu wobec niej. Dodała, że z powodu braku spłaty pożyczki ustały pomiędzy nią a bratem jakiekolwiek kontakty rodzinne (k. 178).

Pismem z dnia 2 listopada 2016 roku pozwany R. S. (1) reprezentowany przez adwokata wniósł o odrzucenie pozwu ewentualnie o oddalenie powództwa w stosunku do wszystkich pozwanych w całości oraz o zasądzenie kosztów procesu. W uzasadnieniu wskazał, że instytucja skargi paulińskiej nie jest dopuszczalna w celu ochrony interesów podmiotu uprawnionego z tytułu podatków. Wskazał także na brak legitymacji biernej R. S. (1), twierdząc, iż ustanowienie na rzecz pozwanego służebności osobistej nie wypełnia żadnych znamion wynikających z art. 527 k.c. Strona pozwana dodała także, że umowa darowizny wraz z ustanowieniem służebności osobistej nie była czynnością

pod tytułem darmym, tym samym art. 528 k.c. nie może mieć zastosowania. W konsekwencji pozwani mogą skutecznie obalić domniemanie wyrażone w art. 527 § 3 k.c. (k. 190-193).

Pismem z dnia 2 listopada 2016 roku pozwana V. B. reprezentowana przez adwokata M. N. wniosła o odrzucenie pozwu ewentualnie o oddalenie powództwa w stosunku do wszystkich pozwanych w całości oraz o zasądzenie kosztów procesu posługując się takim samym uzasadnieniem jak pozwany R. S. (1) (k. 198-201).

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny.

R. S. (2) jest bratem V. B. (okoliczność bezsporna).

R. S. (1) od 2007 roku prowadził działalność gospodarczą pod firmą (...), polegającą na wykonywaniu robót budowlanych związanych ze wznoszeniem budynków mieszkalnych i niemieszkalnych (wydruk z CEiIoDG k. 88-89).

Z tytułu prowadzonej działalności rozliczał się z Urzędem Skarbowym w T. w zakresie podatku od towarów i usług, a nadto jako osoba fizyczna odprowadzając podatek dochodowy od osób fizycznych (okoliczność bezsporna).

W 2006 roku R. S. (1) kupił mieszkanie położone w T. ul. (...), na które zaciągnął kredyt w banku. Kiedy stracił stałe zatrudnienie i przestała spłacać kredyt bank wypowiedział umowę. W tym samym roku V. B.- siostra R. S. (1) wraz z mężem nabyła od brata powyższe mieszkanie oraz przejęła zaciągnięty kredyt. Kredyt ten spłaca R. S. (1) i to on zamieszkuje w tym mieszkaniu. R. S. (1) i V. S. do chwili obecnej nie rozliczyli się z tytułu zawarcia powyższej umowy. (częściowo dowód z przesłuchania pozwanej V. B. 00:18:58- 00:28:04 min. rozprawy z dnia 29 listopada 2016 roku, koperta z nagraniem k. 228, częściowo dowód z przesłuchania pozwanego R. S. (1) 00:04:11- 00:18:58 rozprawy z dnia 29 listopada 2016 roku, koperta z nagraniem k. 228)

W 2010 roku w związku z charakterem działalności gospodarczej, którą prowadził i związaną z tym koniecznością przemieszczania się na terenie województwa (...) R. S. (1) nabył lokal mieszkalny położony w K. przy ul (...). W lokalu tym początkowo przebywał sporadycznie, zaś później od 2010r. zamieszkała w nim jego siostra V. B. wraz z rodziną .

W okresie od 29 maja 2012 do 13 grudnia 2012 roku Naczelnik Urzędu Skarbowego w T. przeprowadził postępowanie kontrolne działalności gospodarczej R. S. (1) dotyczące podatku od osób fizycznych oraz podatku od towarów i usług.

W dniu 1 czerwca 2012 roku R. S. (1) złożył w Urzędzie Skarbowym w T. deklaracje VAT 7, w których zadeklarował kwoty podatku podlegające wpłacie do Urzędu Skarbowego. Wskazane przez niego kwoty pokrywają się z kwotami należności głównych stwierdzonych wystawionymi przez organ egzekucyjny tytułami wykonawczymi. W wyniku kontroli ujawniono liczne nieprawidłowości w rozliczaniu się R. S. (1) z organem podatkowym. Nieprawidłowości wynikały z zawyżenia kwoty podatku naliczonego w deklaracjach VAT 7 złożonych za miesiące od stycznia 2011 roku do grudnia 2011 roku (uwierzytelnione kopie tytułów wykonawczych Naczelnika Urzędu Skarbowego w T. o nr (...), (...), (...) określające wysokość zobowiązań podatkowych k. 28-49, uwierzytelnione kopie deklaracji VAT 7 k. 59-67, imienne upoważnienie do przeprowadzenia kontroli podatkowej k. 68-69, protokół kontroli podatkowej k. 74-87 , zeznania pozwanego).

W protokole o stanie majątkowym spisany przez poborcę podatkowego w dniu 21 stycznia 2013 roku R. S. (1) ujawnił przysługujące mu prawo własności lokalu mieszkalnego w K. przy ul. (...) (protokół o stanie majątkowym k. 142-143).

W dniu 22 stycznia 2013 r. przed notariuszem J. K. prowadzącym Kancelarię Notarialną w K. R. S. (1) i V. B. zawarli w formie aktu notarialnego umowę o darowizny, na mocy której:

a) R. S. (1) darował swojej siostrze V. B. lokal mieszkalny nr (...) o powierzchni użytkowej 48,30 m2, stanowiący odrębną nieruchomość, znajdujący się na I piętrze (II kondygnacja) w budynku wielomieszkaniowym położonym w K. przy ul. (...), składający się z dwóch pokoi, kuchni, przedpokoju i łazienki, objęty prowadzoną przez Sąd Rejonowy w Kozienicach, V Wydział Ksiąg Wieczystych księgą wieczystą o numerze (...); wraz ze związanym z własnością tego lokalu udziałem wynoszącym (...) części wspólnych budynku i jego urządzeń nie służących do wyłącznego użytku

właścicieli poszczególnych lokali oraz takim samym udziałem we współwłasności działki nr (...) o obszarze 2644 m², na której znajduje się budynek, objętych prowadzoną przez Sąd Rejonowy w (...), V Wydział Ksiąg Wieczystych księgą wieczystą o numerze (...);

b) V. B. ustanowiła dożywotnio i nieodpłatnie na rzecz R. S. (1) służebność osobistą, polegającą na prawie korzystania z nabytego lokalu mieszkalnego (będącego przedmiotem wyżej oznaczonej umowy darowizny), objętego księgą wieczystą prowadzoną przez Sąd Rejonowy w Kozienicach o nr (...). Strony umowy określiły wartość przedmiotowego lokalu mieszkalnego na kwotę 155.000 zł. (umowa w formie aktu notarialnego z dnia 22 stycznia 2013 roku Rep. A nr 227/2013 k.52-53, odpis zupełny z księgi wieczystej o nr (...) k. 54-59).

R. S. (1) posiada liczne zobowiązania publicznoprawne wynikające z nieuiszczonych należności z tytułu podatku od towarów i usług za kwiecień 2011 roku, lipiec 2011 roku, listopad 2011 roku oraz grudzień 2011 roku w wysokości 558.246, 00 zł a także z tytułu odsetek za zwłokę od nieuregulowanych w terminie zaliczek na podatek dochodowy od osób fizycznych za styczeń 2011 roku i kwiecień 2011 roku w wysokości 1058,00 zł.

Wysokość zobowiązań publicznoprawnych została określona w tytułach wykonawczych wystawionych przez Naczelnika Urzędu Skarbowego w T. z dnia 28 listopada 2012 roku o nr (...) i z dnia 28 listopada 2012 roku o nr (...) (podatek od towarów i usług) oraz z dnia 14 lutego 2013 roku o nr (...) (odsetki za zwłokę od nieuregulowanych w terminie zaliczek na podatek dochodowy).

Łączna zaległość R. S. (1) na dzień 14 czerwca 2016 roku w stosunku do Skarbu Państwa – Naczelnika Urzędu Skarbowego w T. z tytułu nieuiszczonych należności publicznoprawnych wynosi 559.304,00 zł (listy zaległości k. 49-50, uwierzytelnione kopie tytułów wykonawczych Naczelnika Urzędu Skarbowego w T. o nr (...), (...), (...) wysokość zobowiązań podatkowych k. 28-49, uwierzytelnione kopie deklaracji VAT 7 k. 59-67.)

W dacie zawarcia umowy darowizny organ egzekucyjny Naczelnik Urzędu Skarbowego w T. prowadził już egzekucję należności pieniężnych wobec R. S. (1) na podstawie wystawionych tytułów wykonawczych nr (...) i (...). Przymusowe dochodzenie należności zostało poprzedzone skierowaniem do dłużnika w dniu 12 listopada 2012 roku upomnień, odebranych osobiście przez R. S. (1) w dniu 20 listopada 2012 roku, stanowiących wezwanie do uregulowania należności z tytułu podatku od towarów i usług wraz z kosztami upomnień (protokół o stanie majątkowym k. 142-143, uwierzytelnione kopie upomnień wraz z kopiami potwierdzenia odbioru k. 32-33, 39-40, 45-46).

W wyniku dokonanego rozporządzenia lokalem mieszkalnym położonym w K. przy ul. (...), R. S. (1) stał się niewypłacalny. Nie pozostawał on w posiadaniu żadnego majątku ruchomego ani nieruchomości.

Czynności egzekucyjne podejmowane przez wierzyciela będącego jednocześnie organem egzekucyjnym w postaci zajęcia wierzytelności z rachunków bankowych oraz wierzytelności u kontrahentów dłużnika, a także zajęcia wynagrodzenia za pracę nie doprowadziły do zaspokojenia wierzytelności.

R. S. (1) nie pobiera świadczenia emerytalno-rentowego a także nie figuruje w Centralnej Ewidencji Pojazdów i Kierowców. R. S. (1) aktualnie nie posiada żadnego majątku zdatnego do przeprowadzenia egzekucji.

Postanowieniem z dnia 28 lutego 2013 roku Referendarz Sądowy w Sądzie Rejonowym w Kozienicach oddalił wniosek Naczelnika Urzędu Skarbowego w T. w postaci wpisu hipotek przymusowych do księgi wieczystej prowadzonej dla nieruchomości mieszkalnej położonej w K. ul (...), z uwagi na zmianę właściciela.

W toku licytacyjnej sprzedaży ruchomości R. S. (1) w toku postępowania egzekucyjnego otrzymano kwotę 3.618,75 zł, którą zaliczono na poczet kosztów egzekucyjnych (dowód z przesłuchania pozwanego R. S. (1) 00:04:11- 00:18:58 rozprawy z dnia 29 listopada 2016 roku, koperta z nagraniem k.228, uwierzytelniony odpis protokołu z posiedzenia Sądu Rejonowego w Kozienicach z dnia 10 marca 2014 roku sygn. akt I Co 1225/13 k.147-148, uwierzytelnione kopie zawiadomienia o zajęcia rachunków bankowych k.90-107, uwierzytelnione kopie zawiadomienia o zajęciu wierzytelności pieniężnej k.108-115, uwierzytelniona kopia o zawiadomieniu zajęcia wynagrodzenia za pracę,

świadczeń z zaopatrzenia emerytalnego i ubezpieczenia społecznego oraz renty socjalnej w ZUS k. 116-130, uwierzytelniona kopia pisma z Centralnej Ewidencji Pojazdów i Kierowców k.131-133, uwierzytelniona kopia protokołu zajęcia i odbioru ruchomości k.135, uwierzytelniona kopia protokołów licytacyjnej sprzedaży ruchomości k.136-138, uwierzytelniona kopia wydruków z systemu EGAPOLTAX k.139-141, uwierzytelniona kopia protokołu o stanie majątkowym k.143).

Powyższych ustaleń Sąd dokonał na podstawie powołanych wyżej dowodów. W ocenie Sądu dowody z dokumentów zgromadzonych w niniejszej sprawie nie budzą zastrzeżeń ani wątpliwości. Żaden z nich nie był kwestionowany przez strony, nie ma więc podstawy do podważenia ich autentyczności. Istnienie i wymagalność wierzytelności pieniężnych zostały wykazane dokumentami urzędowymi, z którymi prawo łączy domniemanie autentyczności i prawdziwości. Tylko częściowo do ustaleń stanu faktycznego posłużyły zaś osobowe środki dowodowe w postaci zeznań pozwanych przesłuchanych w charakterze strony, o czym będzie mowa poniżej, z uwagi na ich sprzeczność z zasadami logiki i doświadczenia życiowego.

Sąd uznał za niewiarygodne zeznania pozwanej V. B. oraz pozwanego R. S. (1) na okoliczność przyczyn dokonania spornej darowizny, to jest zabezpieczenia spłaty udzielonej przez V. B. R. S. (1) umowy pożyczki. W ocenie Sądu, zeznania pozwanych w tym zakresie nie polegają na prawdzie i stanowią jedynie przyjętą przez pozwanych linię obrony i próbę uniemożliwienia wierzycielowi dokonania egzekucji ze spornej nieruchomości. W okolicznościach niniejszej sprawy brak jest jakichkolwiek dowodów, poza twierdzeniami samych zainteresowanych, że do zawarcia umowy pożyczki rzeczywiście doszło. Wskazać bowiem należy, iż pozwani wskazywali, iż umowa pożyczki nie została zawarta na piśmie, brak jest również dowodu potwierdzającego w jakikolwiek sposób, że pieniądze zostały faktycznie przekazane R. S. (1). Doświadczenie życiowe wskazuje, że przy tak dużych kwotach pożyczki, jak kwota 60.000 zł, strony zazwyczaj w jakiś sposób zabezpieczają się przed brakiem jej spłaty, natomiast w zachowaniu pozwanych brak jest takich cech. W szczególności strony nie posiadają żadnych pisemnych dowodów jak np. polecenie przelewu ani też żadnych dowodów osobowych potwierdzających okoliczność zawarcia rzeczowej umowy. Co więcej, wątpliwości co do wiarygodności depozycji pozwanych budzi także okoliczność, iż strony umowy pożyczki nie ustaliły żadnego konkretnego oprocentowania. Pozwani wskazali jedynie, iż R. S. (1) miał zwrócić siostrze pożyczkę z oprocentowaniem, nie potrafili jednak wskazać z jakim. Nie można także pominąć okoliczności, że pozwani nie zgłosili faktu zawarcia umowy pożyczki do urzędu skarbowego, co również negatywnie rzutuje na prawdziwość ich twierdzeń. W świetle zasad doświadczenia życiowego depozycje pozwanych, że dokonali oni zaskarżonej czynności w celu zabezpieczenia roszczeń V. B. budzą poważne wątpliwości również jeśli się weźmie pod uwagę znaczną dysproporcję pomiędzy wskazywaną przez pozwanych kwotą pożyczki a wskazaną przez nich w umowie darowizny wartością mieszkania. Wartość ta ponad dwukrotnie przewyższa kwotę pożyczki. Wątpliwości Sądu budzi także okoliczność, że pomimo, iż od zawarcia umowy upłynęło już 3 lata, V. B. do chwili obecnej nie spłaca tej różnicy, co sama przyznała. Ponadto pozbawione logiki są twierdzenia pozwanej, że ustanowiła służebność osobistą mieszkania na rzecz R. S. (1) do czasu aż spłaci brata w celu jego zabezpieczenia. Służebność osobista została bowiem ustanowiona dożywotnio. Nie są wiarygodne jej twierdzenia, iż było jej wszystko jedno i nie skonsultowała się w tym zakresie z prawnikiem. W ocenie Sądu działanie pozwanych było celowe a ustanowienie służebności miało na celu zabezpieczenie interesu pozwanego aby pomimo prawnej zmiany właściciela faktyczne władztwo nad nieruchomością pozostało w jego rękach. Podkreślić również należy, iż pozwani nieudolnie próbowali wykazać, że pozwana już od jakiegoś czasu mieszka w spornej nieruchomości, więc faktycznie traktuje ją jako swoją własność. Sama pozwana gubi się jednak w swych depozycjach, gdyż najpierw wskazuje, że w lokalu mieszkalnym położonym w K. mieszka od sierpnia 2010 roku a na następnej rozprawie wskazuje, iż mógł to być 2011 rok. Natomiast pozwany R. S. (1) ewidentnie mija się z prawdą gdy wskazuje, że siostra w mieszkaniu przebywa od 2011 roku, zaś w protokole złożonym przed poborcą podatkowym w 2013 roku wskazuje całkiem inny adres zamieszkania siostry.

Nie można także nie zwrócić uwagi na okoliczność, że pozwany R. S. (1) zamieszkuje w mieszkaniu, które należy do V. B. i jej męża, a które wcześniej stanowiło jego własność. Okoliczności przejścia własności tego lokalu nie zostały wykazane przez pozwanych, brak jest bowiem dowodów, poza gołosłownymi twierdzeniami pozwanych, które wskazywałyby, aby bank rzeczywiście wypowiedział pozwanemu umowę pożyczki i aby miał on wtedy problemy

finansowe. Istotne jest także, że do przekazania mieszkania doszło w 2006 roku, a pomimo upływu 10 lat od tamtej chwili pozwani do chwili obecnej nie rozliczyli się między sobą ze wskazanej transakcji, co sami przyznali. W ocenie Sądu, R. S. (1) już wtedy rozpoczął działania mające na celu uniknięcie ewentualnej egzekucji swoich długów, co poddaje w ogromną wątpliwość rzetelność jego postępowania.

Nadmienić również należy, że tożsame zeznania co R. S. (1) w przeważającej części, na okoliczność przyczyn dokonania darowizny w 2013 roku złożyła pozwana V. B.. Niemniej jednak z przyczyn wskazanych powyżej nie stanowią one miarodajnego materiału dowodowego. V. B. jest siostrą pozwanego, co oczywiście, samo w sobie, nie dyskwalifikuje jej zeznań. Jednakże, jako osoba, która w wyniku kwestionowanych czynności prawnych, uzyskała przysporzenie majątkowe, jest ona zainteresowana bezpośrednim rozstrzygnięciem sprawy a jej zeznania stanowią jedynie uzgodnioną z pozwanym linię obrony przed powództwem wierzyciela.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje.

Powództwo zasługuje na uwzględnienie i znajduje oparcie w treści art. 527 k.c.

W pierwszej kolejności wskazać należy, iż w okolicznościach niniejszej sprawy brak było podstaw do odrzucenia pozwu, jak o to wnosili pozwani.

W niniejszej sprawie, bezspornym było, że wierzytelności chronione powództwem miały charakter publicznoprawny. Przy rozbieżnych poglądach doktryny, w judykaturze utrzymało się aktualnie stanowisko, że przedmiotem ochrony ze skargi pauliańskiej jest nie tyle sama wierzytelność, co wynikające z niej uprawnienie wierzyciela do przymusowej realizacji prawa podmiotowego i w drodze analogia legis dopuszczalne jest stosowanie przepisów art. 527 i nast. k.c. do ochrony prawnej wierzytelności wynikającej ze stosunków administracyjnoprawnych. Konstrukcja taka nie tworzy nowych zobowiązań publicznoprawnych, a jedynie chroni już takie ustalone wierzytelności, nie przesądzając o ich zasadności, ani wysokości (por. wyrok SN z dnia 16 kwietnia 2002 r., V CK 41/02, OSP 2003, z. 2, poz. 22, wyrok SN z dnia 11 kwietnia 2003 r., III CZP 15/03, OSNC 2004, nr 3, poz. 32; uchwała SN (7) z dnia 12 marca 2003 r., III CZP 85/02, OSNC 2003, nr 10, poz. 129, wyrok SN z dnia 28 października 2010 r., II CSK 227/10, OSNC-ZD 2011, nr 1, poz. 3; wyrok SN z dnia 1 czerwca 2011 r., II CSK 513/10, LEX nr 960505).

Powyższy pogląd Sąd w całości popiera. Podnieść należy, że ustawodawca wprost wprowadził możliwość skorzystania z ochrony takich należności w art. 189¹ k.p.c.

Mając na uwadze powyższe uwagi, wniosek pozwanych o odrzucenie pozwu ze względu na niedopuszczalność drogi sądowej nie zasługiwał na uwzględnienie.

Jednocześnie wskazać należy, iż wbrew twierdzeniom pozwanych, R. S. (1) posiadał legitymację bierną w niniejszym procesie, o czym również będzie mowa poniżej.

Zgodnie z art. 527 § 1 k.c., gdy wskutek czynności prawnej dłużnika dokonanej z pokrzywdzeniem wierzycieli osoba trzecia uzyskała korzyść majątkową, każdy z wierzycieli może żądać uznania tej czynności za bezskuteczną względem niego, jeżeli dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli, a osoba trzecia o tym wiedziała lub przy zachowaniu należytej staranności mogła się dowiedzieć. W myśl art. 527 § 1 k.c. przesłankami skargi paulińskiej są więc:

1. istnienie godnego ochrony interesu wierzyciela w postaci wierzytelności,
2. dokonanie przez dłużnika czynności prawnej z pokrzywdzeniem wierzycieli,
3. uzyskanie w wyniku tej czynności korzyści majątkowej przez osobę trzecią,
4. istnienie po stronie dłużnika świadomości pokrzywdzenia wierzycieli,

5. wiedza bądź możliwość dowiedzenia się przez osobę trzecią, uzyskującą korzyść majątkową, że dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli.;

6. działanie osoby trzeciej w złej wierze

Istnienie i wymagalność wierzytelności pieniężnych objętych skargą pauliańską zostały wykazane dokumentami urzędowymi, z którymi prawo łączy domniemanie autentyczności i prawdziwości (art. 244 k.p.c.). Pozwany R. S. (1) przyznał również, że należności te zostały naliczone na podstawie złożonych przez niego deklaracji podatkowych.

W przedmiotowej sprawie został, zatem spełniony wymóg ukształtowany w judykaturze (por. wyrok SN z dnia 28 stycznia 2004 roku, sygn. akt IV CK 418/02, Lex 602392) sprecyzowania chronionej wierzytelności poprzez wskazanie jej istniejącego i pieniężnego charakteru, wymagalności, tytułu prawnego i jej aktualnej wysokości. Wierzytelności o których ochronę występuje strona powodowa istnieją i są wymagalne.

Oceniając zaistnienie po stronie dłużnika dalszych przesłanek skargi pauliańskiej, a zatem świadomego dokonania przez niego czynności prawnej z pokrzywdzeniem wierzycieli należy zwrócić uwagę, że samo pojęcie dokonania przez dłużnika czynności prawnej z pokrzywdzeniem wierzycieli zdefiniowane zostało w § 2 art. 527 k.c. W myśl powołanego wyżej przepisu pokrzywdzenie wierzycieli polega na tym, że dłużnik na skutek dokonanej czynności prawnej staje się niewypłacalny, bądź też niewypłacalny w stopniu wyższym niż dotychczas. Do zastosowania art. 527 k.c. nie jest jednak konieczne wszczęcie postępowania egzekucyjnego i przeprowadzenie nieskutecznej egzekucji (wyrok SA w Warszawie z dnia 6 grudnia 1996 r., I ACr 853/96, Apel. W-wa 1997, nr 3, poz. 23) ani ogłoszenie upadłości dłużnika (wyrok SN z dnia 18 września 1998 r., III CKN 612/97, OSNC 1999, nr 3, poz. 56; wyrok SN z dnia 24 stycznia 2000 r., III CKN 554/98, LEX nr 52736).

Wystarczy wykazanie, że wobec stanu majątku dłużnika niemożliwe jest zaspokojenie wierzytelności skarżącego (wyrok SN z dnia 24 stycznia 2000 r., III CKN 554/98, LEX nr 52736). Zgodnie ze stanowiskiem doktryny, jak też orzecznictwa, niewypłacalność dłużnika oznacza taki stan jego majątku, wykazany wszelkimi dostępnymi środkami dowodowymi, w którym egzekucja prowadzona zgodnie z przepisami k.p.c. nie może przynieść zaspokojenia wierzytelności pieniężnej przysługującej od dłużnika (wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 19 listopada 1997 r. I Aca 737/97 (...)).

Ciężar udowodnienia powyższych przesłanek spoczywa na wierzycielu a jak ustalono w niniejszej sprawie, wskutek umowy darowizny z dnia 22 stycznia 2013 roku powód został pozbawiony możliwości zaspokojenia swoich roszczeń z jedyne go składnika majątkowego o znaczącej wartości, jakim ówczesnie dłużnik jeszcze dysponował. Czynności egzekucyjne podejmowane przez wierzyciela będącego jednocześnie organem egzekucyjnym nie doprowadziły do zaspokojenia wierzytelności pieniężnych powoda. Dłużnik nie posiada żadnego majątku zdatnego do przeprowadzenia egzekucji a brak takiego majątku został potwierdzony w ramach postępowania o wyjawienie majątku dłużnika, toczącego się przed Sądem Rejonowym w Tarnobrzegu. Co więcej, pozwany R. S. (1) na rozprawie w dniu 18 października w toku informacyjnego wysłuchania sam przyznał, że poza darowaną siostrze w dniu 22 stycznia 2012 r. nieruchomością nie posiada żadnych innych składników majątku.

Mając na uwadze powyższe nie ulega więc wątpliwości, iż przenosząc własność jedyne go składnika majątkowego pozwalającego choćby na częściowe zaspokojenie należności uprawnionego, pozwany działał na szkodę wierzyciela.

Nie ulega także wątpliwości, że w wyniku darowizny osoba trzecia- V. B. uzyskała korzyść majątkową, która polega na uzyskaniu prawa własności przedmiotu majątkowego w postaci lokalu mieszkalnego. Bezspornie prawo własności nieruchomości posiadają istotną wartość majątkową, co wynika ze złożone go przez pozwanych oświadczenia w akcie notarialnym.

Przechodząc do analizy przesłanki pokrzywdzenia wierzyciela, wskazać w pierwszej kolejności należy, iż strona powodowa, pokrzywdzenie w rozumieniu przywołane go przepisu wywodzi także z faktu obciążenia przez pozwaną V. B. darowane go jej przez pozwanego R. S. (1) prawa własności nieruchomości, ograniczonym prawem rzeczowym

- służebnością osobistą mieszkania, co czynić będzie egzekucję niecelową, gdyż przedmiotowa nieruchomości z racji takiego obciążenia stała się w praktyce niezbywalna. Kwestia pokrzywdzenia wierzyciela w wyniku dokonania darowizny z jednoczesnym obciążeniem przedmiotu darowizny służebnościami była już przedmiotem oceny prawnej, wyrażonej przez Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 14 listopada 2012 roku sygn. akt II CSK 206/12, Legalis 667393.

Analiza powyższego orzeczenia prowadzi do wniosku że w przypadku dokonania przez dłużnika darowizny nieruchomości połączonej z ustanowieniem na niej służebności osobistej biernie legitymowanymi w procesie paulińskim są także beneficjenci ustanowionej służebności osobistej. W związku z powyższym R. S. (1) prawidłowo został oznaczony jako strona pozwana, skoro uzyskał on nieodpłatnie od swojej siostry prawo zamieszkiwania w lokalu mieszkalnym, który uprzednio darował jej tym samym aktem notarialnym.

Konstruując w tej sprawie roszczenie ze skargi paulińskiej, strona powodowa dokonała rozszczępienia zawartej przez pozwanych czynności prawnej na umowę darowizny i ustanowienie na rzecz pozwanego służebności osobistej mieszkania obciążającej darowaną nieruchomości.

Zgodnie z orzeczeniem przytoczonym powyżej, przeniesienie prawa własności w zamian za obciążenie jej ograniczonym prawem rzeczowym, zbliża taką czynność prawną do stypizowanej w k.c. umowy dożywocia (art. 908 i n.). Ustanowione na rzecz pozwanego R. S. (1) prawo ma jednak charakter czysto rzeczowy, podczas gdy w przypadku tzw. prostej umowy dożywocia (art. 908 § 1 k.c.), dożywotnik nabywa uprawnienia obligacyjne o charakterze rozszerzonym (erga omnes), a do obciążenia nieruchomości tym prawem stosuje się odpowiednio przepisy o prawach rzeczowych ograniczonych (art. 910 § 1 zd. 2 k.c.), jakkolwiek w wypadku tzw. złożonej umowy dożywocia, w jego skład mogą wejść również uprawnienia wynikające z praw rzeczowych ograniczonych (art. 908 § 2 k.c.). Nie ulega wątpliwości, że umowa dożywocia może być zaskarżona przez wierzyciela zbywcy - dożywotnika skargą paulińską, co wynika też z przepisu art. 916 k.c., który ma charakter szczególny w stosunku do przepisów art. 527 i n. k.c.

Przedmiotem skargi jest cała tego typu umowa, tj. przeniesienie własności nieruchomości i obciążenie, a nie odrębnie, przeniesienie własności oraz jej obciążenie przez nabywcę prawem dożywocia (por. Wyrok SN z dnia 14 listopada 2012 roku sygn. akt II CSK 206/12 legalis 667393).

Jeśli zatem przeniesienie przez pozwanego R. S. (1) na pozwaną V. B. prawa własności przedmiotowej nieruchomości, nastąpiło w zamian za ustanowienie na jego rzecz służebności osobistej, to, zgodnie z powyższym orzeczeniem Sądu Najwyższego, z punktu widzenia instytucji skargi paulińskiej stanowi ona jedną czynność prawną, a nie dwie niezależne od siebie czynności w postaci umowy darowizny i ustanowienia ograniczonego prawa rzeczowego. Dlatego też przesłanka pokrzywdzenia wierzyciela zdefiniowana w art. 527 § 2 k.c. powinna być odnoszona do całości czynności prawnej dokonanej aktem notarialnym z dnia 22 sierpnia 2006 r., a nie do jej fragmentów. Pokrycie w całości świadczenia wzajemnego przez V. B. na rzecz pozwanego R. S. (1) z substratu majątkowego, który nabyła od dłużnika strony powodowej, kwalifikuje zawartą przez nich umowę przeniesienia własności nieruchomości z równoczesnym obciążeniem jej służebnością osobistą, jako czynność prawną nieodpłatną w znaczeniu przesłanki skargi paulińskiej (art. 528 k.c.). Na gruncie tej instytucji, pojęcie nieodpłatności jest bowiem szeroko rozumiane (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 września 2011 r., IV CSK 624/10, niepubl., wyrok SN z dnia 17 maja 2013 r., I CSK 543/12, LEX nr 1353063).”

Strona powodowa trafnie podnosi, iż skarżona czynność prawna prowadzi do pokrzywdzenia jej jako wierzycielki, nie tylko z powodu wyzbycia się przez dłużnika składnika majątkowego, z którego mogłaby uzyskać zaspokojenie, ale także z racji obciążenia - w ramach świadczenia wzajemnego - całej nieruchomości służebnością osobistą skuteczną erga omnes, co powoduje, że możliwość przeprowadzenia skutecznej egzekucji w takiej sytuacji doznaje istotnego ograniczenia i ma wpływ na zakres ewentualnego zaspokojenia. Wszak stosownie do art. 1000 § 3 k.p.c., w razie sprzedaży licytacyjnej nieruchomości, na poczet ceny nabycia zostanie zaliczona wartość służebności, (która w istocie pomniejszy wartość nieruchomości), czego efektem będzie zaspokojenie strony powodowej w mniejszym zakresie, aniżeli w sytuacji gdyby nieruchomość nie była obciążona takim prawem. Sama zaś służebności osobista - jako prawo niezbywalne (art. 300 k.c.) - nie podlega egzekucji.

Mając na uwadze powyższe, powód trafnie pozwał R. S. (1), który posiada w niniejszej sprawie legitymację bierną.

W ocenie Sądu okoliczności w jakich doszło do zawarcia zaskarżonej czynności prawnej jednoznacznie wskazują, że została spełniona także kolejna przesłanka skargi pauliańskiej w postaci świadomości pokrzywdzenia wierzyciela. Wskazać należy, iż dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli, gdy zdaje sobie sprawę (uświadamia sobie), że wskutek dokonania czynności prawnej może spowodować niemożność zaspokojenia się wierzycieli z jego majątku. Pokrzywdzenie wierzycieli nie musi być zamiarem dłużnika (wyjątek - art. 530). Wystarczy, żeby dłużnik takie pokrzywdzenie przewidywał w granicach ewentualności. Świadomość pokrzywdzenia wierzycieli musi istnieć w chwili dokonywania czynności prawnej. W celu wykazania tej przesłanki koniecznym jest by dłużnik zdawał sobie sprawę ze skutków dokonania przez siebie czynności prawnej w postaci uszczuplenia lub niepowiększenia się jego majątku, z którego wierzyciel mógłby się zaspokoić.

Mając na uwadze powyższe rozważania wskazać należy, iż świadome działanie przez R. S. (1) pokrzywdzenia wierzyciela wynika niewątpliwie z okoliczności, w jakich doszło do zawarcia spornej umowy. Należy zwrócić uwagę, że do zawarcia umowy darowizny doszło po dacie złożenia przez R. S. (1) deklaracji dla podatku od towarów i usług (...) - 7 za poszczególne okresy rozliczeniowe, w których dłużnik zadeklarował kwoty podatku podlegające wpłacie do urzędu skarbowego. Ponadto, do zawarcia spornej umowy doszło już po odebraniu przez dłużnika upomnień z wezwaniem do uregulowania należności z tytułu podatku od towarów i usług za kwiecień 2011 roku, lipiec 2011 roku, listopad 2011 roku i grudzień 2011 roku wraz z kosztami upomnień. Nie można także pominąć faktu, że do zawarcia spornej umowy doszło po wystawieniu wobec dłużnika tytułów wykonawczych o numerach (...) i (...) oraz następnego dnia po ujawnieniu przez dłużnika poborcy skarbowemu informacji o przysługującym dłużnikowi prawie własności nieruchomości objętej umową darowizny z 22 stycznia 2013 roku i spisaniu przez poborcę skarbowego protokołu o stanie majątkowym zobowiązanego.

Wskazane okoliczności świadczą o działaniu dłużnika ukierunkowanym na pokrzywdzenie wierzyciela. W ocenie Sądu, R. S. (1) działał nie tylko ze świadomością pokrzywdzenia wierzyciela ale bezpośrednio z zamiarem jego pokrzywdzenia. W dniu 21 stycznia 2016 roku ujawnił on poborcy podatkowemu jedyny składnik majątku jaki mu pozostał i który mógłby się nadawać do egzekucji a już następnego dnia darował przedmiotowy składnik swojej siostrze. Pozwany musiał zdawać sobie sprawę, że egzekucja jego zaległości podatkowych zostanie skierowana właśnie do tego prawa majątkowego, dlatego w celu utrudnienia bądź też uniemożliwienia przeprowadzenia egzekucji przekazał własność lokalu mieszkalnego na rzecz swojej siostry. Na działanie ze świadomością pokrzywdzenia wierzyciela wpływa także fakt ustanowienia na rzecz darczyńcy służebności osobistej mieszkania. Zasadnie strona powodowa wskazuje, że połączenie darowizny z ustanowieniem nieodpłatnej służebności osobistej mieszkania zmieniło tylko stan prawny nieruchomości, przy zachowaniu władztwa faktycznego nad rzeczą przez dotychczasowego właściciela, czym pozwany zabezpieczył swój interes majątkowy i osobisty. W takich okolicznościach, wyłącznym celem zawarcia pomiędzy pozwanymi umowy z dnia 22 stycznia 2013 roku było wyłączenie przedmiotowego lokalu spod toczącej się przeciwko R. S. (1) egzekucji.

Wreszcie, rozważania odnośnie przesłanki wiedzy osoby trzeciej o działaniu dłużnika z pokrzywdzeniem wierzycieli lub możliwości uzyskania wiedzy w tym przedmiocie przy dołożeniu należytej staranności, należy rozpocząć od przytoczenia normy art. 528 k.c., zgodnie z którą jeżeli wskutek czynności prawnej dokonanej przez dłużnika z pokrzywdzeniem wierzycieli osoba trzecia uzyskała korzyść majątkową bezpłatnie, wierzyciel może żądać uznania czynności za bezskuteczną, chociażby osoba ta nie wiedziała i nawet przy zachowaniu należytej staranności nie mogła się dowiedzieć, że dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli.

Przepis ten wprowadza zatem daleko idące ułatwienie dla wierzyciela chcącego skorzystać z ochrony pauliańskiej w przypadku, gdy czynność prawna dłużnika i osoby trzeciej miała charakter nieodpłatny. W tej sytuacji wierzyciel nie musi wykazywać wymienionej okoliczności a osoba trzecia nie może bronić się przez wykazanie, że nie wiedziała lub nawet przy zachowaniu należytej staranności nie mogła się dowiedzieć, że dłużnik działał z pokrzywdzeniem wierzycieli. Ponieważ nie ulega wątpliwości w niniejszej sprawie, iż czynność pomiędzy pozwanymi tj. darowizna połączona z ustanowieniem służebności osobistej, jest czynnością nieodpłatną, w uzasadnieniu wyroku SN z dnia 17

maja 2013 r. sygn. akt. I CSK 543/12 Sąd Najwyższy wywoził, iż dochodzi wówczas do pokrycia w całości świadczenia wzajemnego na rzecz (dłużnika) z substratu majątkowego, który (osoba trzecia, obdarowana) nabyła od dłużnika, więc nie może być mowy o przysporzeniu po stronie dłużnika, zob. także wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 listopada 2012 r., II CSK 206/12), czynienie rozważań co do istnienia po stronie V. B. wiedzy o sytuacji finansowej brata w chwili darowizny jest zbędne.

Należy jednak zaznaczyć, że pozwana uzyskała korzyść majątkową, jako osoba będąca w rozumieniu art. 527 § 3 k.c., w bliskim stosunku z dłużnikiem (swoim bratem). Tak, więc istnieje ustawowe domniemanie wynikające z powołanego przepisu, że pozwana wiedziała, iż dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli.

Pozwany nie zdołał także zwolnić się od zadośćuczynienia roszczeniu wierzyciela żądającego uznania czynności za bezskuteczną poprzez zaspokojeni tego wierzyciela albo wskazanie mu wystarczające do jego zaspokojenia mienie dłużnika (art. 533 k.c.) .

Biorąc pod uwagę przytoczone powyżej okoliczności Sąd zgodnie z art. 527 § 1, 2 i art. 528 k.c. uwzględnił powództwo w całości.

Na marginesie wskazać także należy, iż Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 11 października 1995 r. (III CZP 139/95 – OSNC 1996/1/17) stwierdził, że wyrok uwzględniający powództwo z art. 527 k.c. powinien określać wierzytelność zarówno pod względem podmiotowym jak i przedmiotowym. Tezę tę Sąd Najwyższy uzasadnił tym, że wierzytelność przysługująca pokrzywdzonemu wierzycielowi względem określonego dłużnika musi być realna i skonkretyzowana, a nie hipotetyczna. Chodzi bowiem o to, aby ochrony w następstwie wyroku uwzględniającego powództwo nie doznały wszelkie bliżej nie oznaczone prawa powoda, lecz jedynie konkretna wierzytelność, wynikająca z konkretnego stosunku prawnego, stanowiąca przedmiot żądanej ochrony, a tym samym także przedmiot rozstrzygnięcia sądowego. Sąd Najwyższy podkreślił przy tym, że wierzytelność podlegająca ochronie nie musi być wymagalna, ani też nie musi istnieć tytuł egzekucyjny potwierdzający jej istnienie. Z powyższych argumentów wynika, że sposób, w jaki winna zostać w wyroku określona wierzytelność zależy jest również od tego, czy została ona stwierdzona tytułem egzekucyjnym. W sytuacji bowiem, gdy tytuł taki nie istnieje, konieczne jest precyzyjne określenie wierzyciela, dłużnika, wysokości oraz podstawy powstania wierzytelności. Co do wierzytelności stwierdzonych tytułem wykonawczym wystarcza odwołanie się do konkretnego tytułu, który musi zawierać precyzyjne dane. Wyrok sformułowany w taki sposób spełnia cel wskazany przez Sąd Najwyższy w wymienionym wyżej orzeczeniu, bowiem określa zakres ochrony przyznanej wierzycielowi, uniemożliwia ochronę wykraczającą poza granice pozwu i wyroku. Żadna inna wierzytelność powoda, poza określoną w wyroku nie może być na jego podstawie uznania za bezskuteczną. Formułując wyrok, Sąd kierował się powyższymi wytycznymi.

Rozstrzygnięcie w pkt. 2 wyroku o kosztach postępowania oparte zostało na zasadzie odpowiedzialności za wynik procesu stosownie do treści art. 98 k.p.c.

Strona powodowa poniosła koszty procesu w wysokości 7200 zł obejmujące wynagrodzenie pełnomocnika określone na podstawie § 2 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz.U. 2015 poz. 1800).

Powód zgodnie z art. 94 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U.2016.623 j.t.) jest zwolniony z obowiązku uiszczenia opłaty. W niniejszej sprawie wysokość opłaty od pozwu wynosi 7.750 złotych, co wynika z treści art. 13 ust 1 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych. W związku z powyższym Sąd na podstawie art. 113 ust. 1 ustawy w zw. z art. 98 § 1 kpc i 105 k.p.c. nakazał ściągnąć od pozwanej jako strony przegrywającej sprawę w całości kwotę 7750 zł tytułem kosztów sądowych (pkt 3 wyroku) .